

eigen verkiezing. Doch de soldaat, die met zijn regiment gedrongen wordt naar de eene of andere plaats, heeft zich in het kader van het geheel. Om der wille van het Vaderland.

En zoo is het immers ook in de strijdende kerk. Het sociaal karakter van het geloof eischt heiligen gemeenschapszin, die niet alleen de medegeloovigen zoekt, maar ook, in solidariteit, deel wil zijn van het geheel en zich voegen naar de regelen die dit oplegt. En dat niet in de eerste plaats uit eigenbelang, maar om Christus' wil. Trouwens, daarin ligt eigenlijk ook de voorwaarde voor gezonden geloofs-groei. Het schijnt zooveel vrijer en frischer, in het zelf gekozen gezelschap bevestiging van zielsbehoeften te zoeken. Maar in werkelijkheid dreigt hier het doodelijk gevaar van individualisme. Ware christelijke vrijheid kan alleen diepe wortelen slaan in den bodem van een wel geordend, kerkelijk gemeenschapsleven.

In het diepzinnig apostolisch woord: „gij zijt door éénen Geest tot één lichaam gedoopt“ smelten hier gezag en vrijheid saam tot hooger harmonie.

T. FERWERDA.

De artikelen van Ds. Huismans.

Van Ds. Huismans kwam thans het volgende schrijven in:

Aan Dr. de Moor.

Gij hebt het dus wel gezegd: „In het lied der gemeente alleen het Woord Gods“.

Niet in het Gezangenrapport, maar dat heb ik ook niet geschreven. En ik verbaas mij, dat gij, na blijkbaar „De artikelen van Ds. Huismans“ nog eens overgelezen te hebben, nu nog schrijven kunt:

„Ds. Huismans schreef over de behandeling ter Synode“.

Dat deed ik juist niet. Dat kon ik niet. De Acta waren nog niet eens verschenen.

Maar ik doelde op uw N.-Holl. Kerkbode-artikel, na het zekerheidsalve vooraf nog eens nagelaten te hebben.

De verwarring is dan ook niet aan mijn kant, maar aan uw kant.

Het was de eerste maal in mijn krantenschrijversleven, dat ik een afstraffing kreeg over slecht lezen.

Ik kan ze ook ditmaal afwijzen en zelfs retourneren. Dit laatste doe ik niet.

Ik ben tevreden met een streep door dit „debet“.

Maar gij moet de streep trekken, want gij hebt de rekening geschreven.

S. HUISMANS.

Niets ware ons liever dan het halen van een streep door deze rekening. Maar dan zou ze toch eerst betaald moeten zijn, want Ds. Huismans wenscht natuurlijk geen kwijtschelding.

Het eerste deel mijner rekening is echter door het bovenstaande allerminst verreffend. Indien Ds. H. het artikel van 29 Oct., waaruit ik citeerde, naleest, zal hij moeten erkennen, dat de vergissing bij hem en niet bij mij ligt; want dat gaat geheel over de behandeling van de Gezangenquaestie ter Synode. Het was juist mijn bezwaar, dat Ds. H. schreef zonder uit de Acta ingelicht te zijn over den gang van zaken.

Het tweede deel mijner rekening, de klacht behelzende over het persoonlijke en kwetsende van zijn schrijven, kan ik nog minder als betaald beschouwen, want in het bovenstaande (het doet mij leed, dit te moeten constateeren) zegt hij in ant-

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Apologie en Natuurwetenschap.

I.

De apologie (geloofsverdediging) neemt onder ons, Gereformeerden, geen belangrijke plaats in. Misschien is dit voor een deel wel toe te schrijven aan een reactie tegen de opvattingen van sommige Nederlandsche theologen uit het midden der vorige eeuw, die welhaast de geheele wetenschap der godgeleerdheid tot een apologie wilden inkrampen. Maar wat ook de oorzaken mogen zijn, het blijft een feit, dat de apologie bij de Gereformeerden in ons vaderland de laatste halve eeuw vrijwel op den achtergrond geraakt is.

Nu moeten we er ons wel rekenschap van geven, wat het doel der apologie is. Wanneer we spreken van een verdediging der christelijke religie, ontstaat er zoo gemakkelijk misverstand. De apologie wil niet de waarheid der christelijke religie bewijzen. Dat kan zij ook niet. Het beste bewijs voor de waarheid der christelijke leer is de Heilige Schrift zelf en de godzalige levenswandel der Christenen. Maar de apologet moet zich ten doel stellen de tegenstanders der christelijke religie te weerleggen en dat wel met argumenten, die ontleend zijn aan de algemeene menschelijke ervaring en het logisch denken, dus kortom aan de wetenschap.

Jezus werd in deze wereld geboren als „een teeken, dat widersproken zal worden“ (Luc. 2:34) en waar de gekruisigde Christus gepredikt werd, daar was Hij „den Joden eene ergernis en den Grieken eene dwaasheid“ (1 Cor. 1:23). Zoo werd dan ook reeds van de vroegste tijden af van de Christenen getuigd: „want wat deze sekse aangaat,

woont op wat ik daarover heb geschreven... niets!“

Hoe kan ik dan quitteeren bij gebrek aan betaling of bij aanbidding van ondeugdelijke betaalmiddelen?

De M.

(Wij meenen niemand onrecht te doen, wanneer wij hiermede de discussie sluiten. Red.)

Overtuigingsmoed.

In „Bergopwaarts“ kwam weder een ingezonden stuk van „De Veertiende“ voor.

Het draagt tot opschrift: „Malcontenten onder de Geref. predikanten.“

Eerst spreekt het over de critiek op het Getuigenis der Synode, welke zich in het begin schuchter, later vrijmoediger uitte.

En het oordeelt:

Die critiek kwam van de malcontenten. Zijn die malcontenten Netelenbossianen? Of Wissianen? Denken zij over alle punten gelijk? Ik geloof het niet, maar wat zij gemeen hebben is d.t. dat zij, de een luider dan de andere, klagen over het „gezagsgedoe“, dat tegenwoordig opgeld doet, over den hieldelozen, onchristelijken toon, die in de kleine kerkelijke pers beluisterd wordt, over den schotel met kokowinten, die ons elke week wordt voorgezet.

Zij zijn het, die doleeren, niet over de Schrift, die zij hebben leeren kussen, niet over de belijdenis, die zij onderteekenen, niet over de plaatselijke Kerk, die zij dienen, maar omdat de hieldeloosheid haar triomfen viert en de teeders, welwillende toon wordt gemist.

Maar dan richt de schrijver zich tot mij persoonlijk en stelt mij een tweetal vragen.

En nu heb ik een woordje aan Dr. Hepp. Hij nam in „De Reformatie“ mijn artikel bijna geheel over. Waarom liet hij den kop weg, de oorzaak, waarom „de dertien“ zich schuil blijven houden? Zou het niet de vrees zijn, dat hun terstond het etiket „ethisch“ op het voorhoofd wordt gedrukt? Ik beloof u, zoo spoedig de ketterijacht tot het verledene behoort, kom ik voor het voetlicht. Dr. Hepp deelde mij niet in bij de tollenaars en zondaren en sloeg mij niet met den grooten ban. Hij staat er te hoog voor, — maar de anderen?

Gij kent toch de prachtige rectorale oratie van Prof. Hugo Visser: „Van den eeuwigen Vrede tusschen Wetenschap en Religie“ en ik vraag u, was het niet uw goedkeuring, dat uw mederedacteur Dr. H. W. van der Vaart Smit, deze oratie aan een dwaze felle critiek onderwierp, die alle porren te buiten ging? Dr. Smit... tu Brutel! Laat mij u zeggen, geachte collega, dat ik mij in mijn moeilijk leven koninklijk heb verheugd, toen ik in Sept. j.l. in het verslag van de rede bij de overdracht van het rectoraat uitgesproken, deze geestige woorden las: „Zie“, zei Dr. Abraham, „daarboven in het galmgat zit een groote uil als een wachter op Zions muren, en moeizaam opent hij de oogen voor het licht des daags.“

Zoowel op het een als op het ander zou ik met het grootste genoegen willen antwoorden, indien de schrijver slechts zijn vizier opende en zijn naam noemde.

Maar dat is bij mij voor gedachtenwisseling werkelijk conditio sine qua non.

Overigens zou ik willen opmerken: vergist hij zich niet in mij?

ons is bekend, dat zij overal tegengesproken wordt“ (Hand. 28:22). Vooral aan de wetenschap, hetzij dan ware of schijnwetenschap, heeft men steeds argumenten ontleend om de Christelijke leer te bestrijden. Hiertegen moet de apologet positie kiezen. Hij tracht de bewijsgronden van zijn tegenstander te ontzenuwen. Hij toont aan wat in de beweringen van zijn bestrijder werkelijke wetenschap, ware kennis is en wat slechts onderstelling of phantasie is.

Wanneer een beoefenaar der wetenschap, zonder met God te rekenen, een wijsgeerig systeem opbouwt en beweert, dat dit een oplossing geeft van alle wereldraadselen, dat het het Christendom op zijde zet en in waarde overtreft, dan zal de christelijke apologie dit filosofisch stelsel nauwkeurig bestudeeren en daarna onderzoeken, of het den toets der kritiek kan doorstaan. Zij zal nagaan, of het feitenmateriaal betrouwbaar en de conclusies gewettigd zijn, zij zal onderzoeken, of de verschillende deelen van het stelsel niet met elkaar in strijd zijn en het geheel toetsen aan de wetten der logica, en dan zal zij er het ontleedmes der kritiek in zetten, en zoo noodig, het geheele systeem uiteenrafelen, tot er niets van is overgebleven.

Het spreekt vanzelf, dat de apologie naar haar methode en naar haar inhoud rekening moet houden met de ontwikkeling der wetenschap. Telkens heeft zij weer met andere bestrijders van het Christendom te doen. De tactiek en de strijdmiddelen van haar tegenstanders veranderen voortdurend. Daarom moet de apologet een open oog hebben voor de behoeften en de noden van den tijd, waarin hij leeft, en daarmede terdege rekening houden.

In de eerste eeuwen had de christelijke apologie

Ik liet mij waarlijk over zijn handelwijze niet verschoonend uit.

Natuurlijk maakte ik onderscheid tusschen zijn standpunt en zijn manier van strijden.

Zijn standpunt kan ik niet voldoende beoordeelen, omdat het uit de enkele regels, welke hij daarover schreef, niet duidelijk genoeg voor mij staat.

Maar zijn strijdwijze mag ik niet anders dan onvoorwaardelijk afkeuren.

Er spreekt gemis aan overtuigingsmoed uit.

Hij belooft voor het voetlicht te komen, zoodra de ketterijacht een einde neemt.

En nu valt het zeker niet te ontkennen, dat tegenwoordig de atmosfeer in onze kerken electrisch geladen is.

Maar behalve de vraag: aan wien de schuld? rijst hier ook de andere: gaat de waarheid niet bovenal?

Gij, die uzelf aandient als „de veertiende“, gij zijt er vanzelf van doordrongen, dat gij de waarheid voorstaat. Maar behoeft gij u dan voor de waarheid te schamen?

Gij staat naar uw meening dicht bij Dr. Geelkerken en Ds. Vermaat.

Doch zij maakten fier en frank hun naam bekend. Waarom gij dan niet?

Moet uw voorstel, dat Dr. Geelkerken het initiatief zal nemen tot het beleggen van een vergadering met malcontente Geref. predikanten niet den droeven indruk maken, dat gij een ander de kastanjes uit het vuur wilt laten halen en zelf voor loopig buiten schot blijven?

Waarom neemt gijzelf het initiatief niet?

Hebben profetische figuren ooit den anonymus gespeeld?

Gesteld al, dat gij om uw overtuiging zoudt worden bemoeilijkt, is uw overtuiging u dat niet waard?

Waarom haar geweld aangedaan door de halfslachtige positie, welke gij totnogtoe innaamt?

Zie, waarde collega, een van de voornaamste eischen voor een gezond kerkelijk leven is wel deze, dat wij elkander heerlijk oprecht in de oogen zien.

En met onze volle persoonlijkheid voor onze overtuiging durven uitkomen.

HEPP.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De opvoedkundige betekenissen van de N. C. S. V. voor den Gereformeerden Student.

I.

De quaestie „Gereformeerden en N. C. S. V.“ is zeer veelzijdig en de talloze debatten in de laatste jaren in en buiten de studentenwereld hierover gehouden, waren dan ook bijna zonder uitzondering verward.

‘t Is mijn bedoeling niet de vraag opnieuw aan de orde te stellen, hoewel ze naar mijn vaste overtuiging, ook na het synodebesluit, nog niet opgelost is.

Maar één punt, dat én in het referaat van Ds. Boersma, én in het rapport der commissie, zoo wel als in de conclusies der synode, geheel niet ter sprake is gekomen, wilde ik toch gaarne nog even belichten.

In alle drie wordt gesproken van waardeering van het goede door de N. C. S. V. gewerkt. Deze post zal wel niet pro memoria zijn uitgetrokken,

vooral den kamp te voeren tegen de Hellenistische filosofie, de Grieksche wijsbegeerte en het is genoegzaam bekend op welk een uitnemende wijze de kerkvaders zich van deze taak gekweten hebben. Daarna, in den tijd der kruistochten en in de Middeleeuwen moest deels tegen de Joodsche leer, deels tegen den Islam gestreden worden. In deze periode zijn verscheidene apologetische werken geschreven, die ook thans nog wel van beteekenis zijn.

Daarna bracht in het begin der zestiende eeuw de renaissance een groote omkeer te weeg. Er woei een frissche wind door geheel Europa. Maar de nieuwe geestesstroomingen brachten ook hunne bezwaren en hunne gevaren met zich. Met den opbloei der wetenschap en de herleving van de studie der klassieken ging vaak een al te groote waardeering der heidensche filosofie gepaard. Tegen deze geestesgesteldheid, die in de geschiedenis den naam van humanisme gekregen heeft, moesten de christelijke geleerden en met name ook de kerkherformers, in woord en geschrift positie kiezen.

Later in de zeventiende en achttiende eeuw, droeg de strijd tusschen geloof en ongeloof weer een heel ander cachet. Men noemt dezen tijd wel eens de filosofische eeuw. In deze periode hebben de bestrijders van het Christendom hun wapens gezocht in het tuighuis der nieuwere wijsbegeerte. Deze filosofie droeg echter in den regel een deïstisch karakter. Men wilde God desnoods nog erkennen als Schepper, maar als Onderhouder der wereld werd hij geloofd. Gods voorzienigheid paste niet in het wijsgeerig systeem. Tegen dit deïsme hebben vele christelijke apologeten met kracht hun stem verheven.

W. J. A. SCHOUTEN.

maar een zuiver gevoel van erkentelijkheid ten grondslag hebben.

En toch, hoe toeschietelijk deze zinsnede ook bedoeld is, er ligt een groote miskenning in, om deze reden, dat al dit erkende goede alleen bedoeld is ten opzichte van de ongelooftige studentenwereld. Maar al zou ze zelfs verder strekking hebben, ten eenenmale ontbreekt de royale erkenning van het vele goede, van de groote beteekenis, die de N. C. S. V. voor den Gereformeerden student heeft en gehad heeft.

Ondanks de groote gevaren, die er ongetwijfeld zijn en die ook elk Gereformeerde student erkent — (indien aan de conclusie der synode niet was toegevoegd het amendement van dr. De Moor om het lidmaatschap te ontraden, dan had ze niets nieuws gegeven en hadden nu de kerken uitgesproken, wat de afdeeling V. U. der N. C. S. V. na een drie-daagsch debat op Bloemenheuvel, ik meen reeds in 1915 had besloten) — ondanks de groote gevaren is de N. C. S. V. toch voor velen van groote vormende waarde geweest.

Het hangt er zooveel van af, welke levenswijze men heeft. Het uitgangspunt: in de wereld, niet van de wereld, leidt tot zooveel verschillende levenspraktijk. De Christen heeft zich eenzijdig terug te trekken, los te maken van de wereld en anderzijds midden in de wereld te blijven. En dat losmaken is niet zuiver geestelijk, maar er is evengoed ook een noodzaak om ons van sommige levensreinen terug te trekken, tenminste onder bepaalde omstandigheden.

Zondags trekken we ons allen te samen terug in de godsdienst oefening der gemeente; onze kinderen trekken we terug in de Christelijke Scholen; onze studenten tot de Gereformeerde Universiteit. Maar terstond daarop komt weer de eisch het leven in te gaan. In ons beroep staan we bijna allemaal midden in de wereld. De kinderen worden gevormd voor het leven in de wereld. Wij zijn daar geplaatst en we hebben daar een taak, n.l. om een zoutend zout te zijn.

Nu is er eenzijdig een neiging om zonder die taak in de wereld te blijven, dat is eigenlijk door het geloof te verloochenen. Dat is de trek naar wereldgelijkvormigheid.

En anderzijds is er een neiging om zonder veel besef van de taak de wereld te ontvluchten, en zooveel mogelijk op eigen terrein te blijven. Dat is de hang naar Doopersche „mijdinge“, die in sommige kringen onmiskenbaar is.

Voor een Gereformeerde predikant in een orthodoxe streek bestaat hiervoor gevaar. Zijn gemeentelieden in hun zakendoen en marktlevens staan nog in de wereld, maar hij heeft alleen gelegenheid door studie en literatuur ermee in aanraking te komen. En als die laatste dan niet veelzijdig genoeg zijn, verengt zich zoo gemakkelijk voor zijn bewustzijn de eigenlijke wereld tot het Gereformeerde eiland waarop hij leeft als op een insuladei.

Beide gevaren dienen scherp onder de oogen gezien te worden, opdat ze onze Gereformeerde kerken niet ten val worden.

En allereerst moet daarom onze pedagogische houding wel overwogen.

Is het doel om zorgvuldig onze kinderen te bewaren voor alle invloeden van buiten, ze alleen te laten ademen in Gereformeerde lucht, niet alleen in de eerste jeugd, maar ook bij 'opgroeien, om straks een heel geslacht te krijgen, dat „van vreemde smetten vrij“ een kerk vormt, als een klooster van de wereld afgezonderd — of is het doel om op te voeden tot zelfstandigheid, en dan wel zoo, om het teere jonge leven zooveel mogelijk te beschutten, maar in het opgroeien, eerst onder leiding, kennis te laten nemen van, de oogen te openen voor wat in de wereld is en van de wereld; ja nog verder, die leiding hoe langer hoe meer te verminderen tot eindelijk de zelfstandigheid gewonnen is — niet om zonder gevaar, maar om met kennis der gevaren en daartegen gewapend een plaats in te nemen midden in 't leven.

En is dan dit de lijn voor menschen in zaken, in allerlei bedrijf, dan is dat niet minder het geval voor de menschen van studie, en vormen studenten de laatste groep, de laatste sport van de ladder, degenen bij wie de leiding geleidelijk zich geheel terugtrekt, opdat de zelfstandigheid gewonnen wordt, die toch in elk geval voor leiders van bepaalde groepen in de maatschappij noodzakelijk is.

Onvermijdelijk is voor hen het kennismaken van allerlei, ook on- en anti-christelijke stroomingen en van schakeeringen binnen het christendom. Wie dit ontkent moet vanzelf komen tot een index van studieterranen en studieboeken. Maar voor wie dit niet wil vervalt dan ook het argument der Synod. Commissie, dat het voor een Geref. student zoo bezwaarlijk is: „redevoreringen aan te hooren, die de grondslagen van het Christelijk geloof ondermijnen en de kerk van Christus oneere aandoen“. Tusschen redevoreringen aanhooren en boeken bestudeeren bestaat geen principieel verschil, en als dan van dit argument de consequentie getrokken wordt, zouden de bibliotheken van vele studenten en predikanten enz. aanmerkelijk gedund worden.

Heel iets anders is het of iemand in zijn studie zich geheel onder leiding stelt van niet-Christelijke geleerden aan de Openbare Universiteiten. En het

is wel bevreemdend, dat het gevaar der N. C. S. V. eerder officieel werd gequalificeerd dan het gevaar verbonden aan de studie aan de Rijksacademies. Maar, waar vooral voor een theoloog kennismaking met tal van stroomingen noodzakelijk is, daar mag hij de N. C. S. V. dankbaar zijn, dat ze hem een milieu schiep, om tot persoonlijke, d.i. veel zuiverder en eerlijker kennis te geraken van wat er leeft en woelt binnen of zelfs op de grenzen van het Christendom.

Juist die persoonlijke kennismaking bewaart ons zoo vaak voor een onbillijk oordeel. Studeerkamerstudie brengt er dikwijls toe iemand de consequenties van zijn systeem toe te dichten, terwijl nadere bekendheid met de werkelijkheid ons leert hoe velen juist die consequenties niet trekken en daardoor blijven binnen den kring der geloovigen. 't Gevolg voor een Geref. student zal dan ook eenzijdig zijn, dat hij werkelijk gevoelt eenheid van geloof, ook bij verschil van richting — en dit is toch geen zonde — maar anderzijds ook de zwakte en halfheid van vele ongereformeerde systemen. Voor de vorming van den Gereformeerden student, die zijn opleiding ontvangt aan een Gereformeerde hogeschool is de N. C. S. V. een zeer geschikte aanvulling van zijn studie.

Dit wordt nog veel duidelijker, wanneer we nog op een anderen factor letten.

Er hangt in mijn geheugen nog een oud versje:

„Pomp het er in, stomp het er in,
't Kinderhoofd moet vol.“

Het is een persiflage van den eenzijdig mededeelenden leervorm. Voor een goede onderwijsmethode is het eisch, dat, zal iets werkelijk geestelijk eigendom van iemand worden, voor het antwoord gegeven is, eerst de vraag gesteld moet zijn. Als de vraag leeft, wordt de belangstelling gewekt voor het antwoord. En het zal ieder wel eens zoo gegaan zijn, dat in later jaren, toen de vraag bij hem opkwam, hij pas ontdekte, dat hij jaren geleden het antwoord reeds geleerd had, en het al dien tijd als onverteerde kennis meegedragen had.

Er is een groot gevaar bij de tegenwoordig zoo veel gevolgde methode en wel deze, dat men een massa bestudeert, inpompt, zonder de groote beteekenis, de levenskracht ervan te beseffen. 't Is vrijwel doode kennis, waarmee men alleen mooie formeele redeneeringen kan opzetten. Welnu, in de N. C. S. V. wordt voor vele Gereformeerden juist de vraagstelling gegeven, komen de vragen met hun levensbelang op ons af, en dwingen en dringen tot studie der Gereformeerde beginselen, maken onze doode kennis tot levenswaarheden, en zijn zoo een correctief voor een dreigend gevaar van louter verstandelijk weten. En de waarheid van mijn bewering zou ik kunnen staven met tal van ervaringen bij mijzelf en bij anderen.

Ter Aar.

Th. KUIPERS.

1896.

N. C. S. V.

1921.

In de lange rij van redacteuren en medewerkers ben ik de eenige, die 27 Februari 1896 mededeelde de N. C. S. V. heb opgericht. Daarom veroorloof ik mij de weelde van een publiek woord van gelukwensch in dit blad. Dit woord is zuiver persoonlijk; in een netelige zaak als de N. C. S. V. onder de Gereformeerden schijnt te zijn, kan men moeilijk voor velen tegelijk spreken.

De twintig studenten, afgevaardigden van de Universiteiten en van de Theologische School, die vóór 25 jaren de N. C. S. V. stichtten, konden niet vermoeden den grooten toekomstigen bloei. Het terrein van werkzaamheid breidde zich uit onder de a.s. ingenieurs en landbouwkundigen, onder cadetten en adelborsten. Het ledental steeg tot een duizendtal. De Bijbelkringen vervoelvoudigden zich; alleen in Utrecht werden dezen winter achttien Bijbelkringen gevormd. Een groot oud kasteel werd tot hoofdkwartier en conferentie-oord ingericht. Een bekwame staf van jonge mannen en vrouwen verzorgde de organisatie, bezocht de afdeelingen, werkte onder de vrouwelijke studenten, en onder de „jongens“ en „meisjes“, de a.s. studenten. Studentenconferenties en jongenskampen 's zomers op de hei, 's winters op Hardenbroek. Talloze andere conferenties, waar vooraanstaande Christelijke mannen en vrouwen van gedachten wisselen over hun arbeid, juristen, theologen, literatoren, pedagogogen, politici en anderen. De N. C. S. V. is thans een groote macht in het Christelijk geestesleven van ons land.

In onze Kerken geniet de N. C. S. V. niet de algemeene toegenegenheid. Vele Gereformeerden brengen bezwaren tegen haar in. De Synode te Leeuwarden besloot „te verklaren, dat, bij alle waardeering van het goede door de N. C. S. V. bedoeld en gewerkt, voor Gereformeerde studenten aan het lidmaatschap van de N. C. S. V. groote bezwaren verbonden zijn, en er bij allen, die groepen zijn aan onze Gereformeerde studenten leiding te geven, op aan te dringen, dat zij den studenten deze bezwaren onder het oog brengen en hun dit lidmaatschap ten zeerste ontraden.“

Als hoofdbezwaar wordt tegen de N. C. S. V. ingebracht, dat zij zich niet stelt op belijdend standpunt, en alleen in haar „doel“ haar Christelijk

karakter toont. De N. C. S. V. eischt niet een bepaalde geloofsbelijdenis van hare leden en stelt zich als vereeniging ook niet op een confessionele basis. Wel blijkt haar Christelijk karakter duidelijk uit haar doel. Zij wenscht te vereenigen alle studenten, die bereid zijn dit Christelijk doel na te streven. In onzen tijd, waarin velen zonder godsdienst zijn opgevoed, wil zij hen, die wel den godsdienst zoeken, maar nog geen welomschreven geloofsovertuiging hebben, niet buitensluiten. Ook wil zij hen, die afkeerig zijn van elke geloofsformuleering, niet weren. Haar bedoelen is, allen te vereenigen, die wat hun inzicht ook zij, bereid zijn te streven naar een Christelijke levens- en wereldbeschouwing. Zij wil samenbrengen de geestelijk bezitlozen, die geestelijk bezit begeeren, met de geestelijk bezittenden. De zoekende zielen, die wellicht afgeschrikt zouden worden door een grondslag van bepaalde geloofswaarheden, wil zij in haar stroom medenemen om hen te brengen tot het Christelijk doel. De N. C. S. V. stelt zich ten doel: „de Nederlandsche studenten in te leiden tot en op te bouwen in die Christelijke levens- en wereldbeschouwing, welke, op den Bijbel gegrond en zich aansluitend bij de historische ontwikkeling van het Christendom, rekening houdt met de behoeften en eischen van den tegenwoordigen tijd.“

Daartoe vereenigt zij haar leden „om elkander:

a. te versterken in het geloof in Jezus Christus als Heiland en Heer;

b. te doordringen van hun roeping om van Hem door woord en daad in de studentenwereld te getuigen;

c. op te wekken tot actieve belangstelling in den socialen arbeid en het werk der Zending.“

Tegen deze omschrijving van het doel bestaat, voor zoover mij bekend is, onder de Gereformeerden geen ernstig bezwaar. Er is zelfs een klank in, die ons bijzonder toesprekt. Wellicht is deze klank te verklaren uit het feit, dat vooraanstaande Gereformeerden aan deze formuleering hebben medegewerkt. Professor Honig deelde op de Synode mede, dat deze formulering tot stand gekomen was mede onder leiding van Professor Bavinck en hemzelf.

Het bezwaar van Gereformeerden kant geldt het niet-hebben van een bepaalden grondslag. Bij het streven naar een Christelijke levens- en wereldbeschouwing acht men zulk een grondslag onmisbaar. Sommigen meenen zelfs, dat de N. C. S. V. een ideaal zoekt in onverschilligheid op confessioneel gebied en de confessies als van geen waarde beschouwt. Deze meening is echter een dwaling. De N. C. S. V. bedoelt te vereenigen menschen van verschillende confessionele kleur, opdat elk hunner naar zijn eigen overtuiging zal werken in de Vereeniging. De bedoeling is niet alle confessies buiten te sluiten, maar de menschen met hun onderscheiden confessies in te sluiten. Niet de wegdoezeling van confessionele verschillen, maar de ontblooiing en verheldering van eigen geestelijk leven door omgang met Christenen van andere overtuiging is het ideaal. Geen eenvormigheid, maar eenheid ondanks verschil en door verscheidenheid.

Een ander bezwaar is, dat de N. C. S. V. bij sommigen de plaats inneemt van de Kerk. Zelfs zijn er, die meenen, dat de N. C. S. V. dit ook bedoelt. Wie op de hoogte is, weet echter, dat die meening onjuist is. De rede van Prof. Kohnstamm, gepubliceerd in „Elthelo“ Maart 1918, en het boek van Dr. M. van Rhijn leeren wel anders. Het kerkelijk leven is in onzen tijd helaas bij velen niet geliefd; velen, vooral onder de jongeren keeren aan de Kerk den rug toe. Onder dezulken zijn er, die wel leden der N. C. S. V. willen zijn. Nu kan men dit laatste betreuren, vreezende, dat zulke leden anderen van de Kerk afkeerig zullen maken. Men kan zich er ook over verblijden, dat zulke menschen toch nog iets voor hun geestelijk leven zoeken, al is het dan alleen maar in de N. C. S. V. En indien zij in de N. C. S. V. velen ontmoeten, die hun Kerk hartelijk liefhebben, zullen hun oogen wellicht open gaan voor de heerlijkheid van het kerkelijk leven.

Voor al in dezen tijd, nu Kerk en belijdenis in breeden kring weinig gewaardeerd worden, begrijpt men de vrees van velen voor de N. C. S. V. Onze jonge menschen ontmoeten daar allerlei afwijkende meeningen. Er is gevaar, dat zij meegesleept worden en voor onze Kerken verloren gaan. En Gereformeerde jongelui, die zich als lid der N. C. S. V. aanmelden, zonder zich van dit gevaar bewust te zijn of zonder het ernstig in het oog te vatten, handelen lichtvaardig met den schat, dien zij in een Gereformeerde opvoeding meekregen op hun levenspad. Ook vordert de eerbied voor het besluit der Synode, dat Gereformeerde jongelui, die lid der N. C. S. V. willen worden, zich vooraf duidelijk rekenschap geven, waarom zij het advies der Synode meenen niet te moeten volgen.

Aan het lidmaatschap der N. C. S. V. is gevaar verbonden. De vraag is, of de vrees voor dit gevaar het eenige richtsnoer voor ons handelen in deze zaak moet zijn. Het ontwijken van gevaar is niet de samenvatting van alle levenswijze, niet de eenige goede levensregel. Elke plant, die uit de broekkas wordt overgezet in den kouden grond, loopt levensgevaar. De Gereformeerde Christen, die heel zijn leven elke aanraking met andersdenken-

den zo
zijn CH
rijke p
aking
Velen
dere g
van ve
polijke
schaps
ting w
het on
maar i
van af
formee
die en
ingew
een a
Zij be
vormin
het e
groot
worder
tijd is
pelijke
denken
werken
den w
schen
ment v
vervull
praktij
overtu
behoeft
wordt
meerde
werven
eenig
wat de
me van
moelijk
jonge
dient o
het alg
dat on
meerde
tuiging
kenden
zou m
de toek
nog bu
invloed
oefener
m.i. de
formee
voor d
zoovee
voor 1
N. C. S
neer o
vrijwel
ik zek
het ee
arbeid
het ver
wikkeli
wel an
den zi
delijk
S. V.
woorden
hen di
kan m
delijke
maar h
men h

In d
sterk
ik als
legd d
heeft

Bij s
nen w
der Sy
de N.
wensch
veel ge
nade r
mag.

M

Laat
lijke e
van „
gentie
lijke
buiten
woon)
neeren
vermo
baring
aangeb

een be-
stelt
sionele
duidelijk
alle stu-
na te
er gods-
wel den
schreven
en. Ook
loofsfor-
allen te
bereid
ens- en
de gees-
ren, met
elen, die
n grond-
in haar
tot het
a tot en
en we-
grond en
sling van
behoef-
tijd."

ander:
Christus

van Hem
ereld to

elling in
ending."

bestaat,
formeer-

is dezo
staande
ben me-

Synode
gekomen
Bavinck

geldt het
Bij het

wereld-
g onmis-

C. S. V.
confes-

waarde
dwaling,
menschen

opdat elk
erken in

infessies
hun on-

de weg-
maar de

stelijk le-
ere over-

id, maar
idenheid.

S. V. hij
rk. Zelfs

dit ook
hiter, dat

f. Kohn-
18, en het

andere.
hij velen

eren kee-
dezuiken

llen zijn.
ende, dat

ig zullen
den, dat

geestelijk
ar in de

V. velen
ben, zul-

de heer-

denis in

, begrijpt

V. Onze

fwijkende

sept wor-

En Gere-

C. S. V.

ewust te

e vatten,

en zij in

op hun

af besluit

, die lid

den zou zoeken te vermijden, zou zeker heelslecht zijn Christelijke roeping verstaan. Maar een belang-rijke paedagogische vraag is, tot hoelang die aan-raking zooveel mogelijk vermeden moet worden. Velen willen de aanraking met Christenen van an-dere geloofsopvatting verschuiven tot na den tijd van voltooiing der studie. Vooral de vriendschap-pelijke omgang en de aankweeking van gemeen-schapsgevoel met Christenen van onjuiste opvat-ting wordt gevaarlijk geacht. Tegenover de wereld, het ongelooft, voelt men als vanzelf de antithese, maar in den omgang met sympathieke Christenen van afwijkende richting verliest men licht de Gere-formeerde overtuiging, als deze nog niet door stu-die en nadenken en levenservaring heel diep is ingeworteld. Anderen (onder wie ook ik) geven een ander antwoord op deze paedagogische vraag. Zij beschouwen de studentenwereld als een voor-vorming van de groote maatschappij. En zij achten het een voordeel, als de verhoudingen van de groote maatschappij op kleine schaal gevonden worden in de studentenwereld. De studentenleef-tijd is een leerschool, niet alleen van wetenschap-pelijke kennis, maar ook van omgang met anders-denken, een oefenschool om te leeren samen-werken met anderen, een praktische oefening in den wapenhandel. In de kennismaking met men-schen van anderen geest ligt een noodzakelijk ele-ment van geestesontwikkeling, ook voor de latere vervulling van onze Christelijke taak. Zulk een praktijk van omgang kan beter dan studie ervan overtuigen, hoezeer het Christendom onzer dagen behoefte heeft aan een belijning, gelijk ze gevonden wordt in onze Gereformeerde opvatting. Gerefor-meerde studenten kunnen een groot voordeel ver-werven en een rijken zegen genieten in een Ver-eeniging als de N. C. S. V. Ik ben dankbaar voor wat de N. C. S. V. mij gegeven heeft, en ik ben me van geen verlies door haar bewust. Er is zeker moeilijk een algemeene regel te stellen, daar ook jonge menschen zoo verschillend zijn, ieder geval dient op zichzelf beoordeeld te worden. Maar in het algemeen zal toch niet gezegd mogen worden, dat onze aanstaande leidlieden van het Gerefor-meerde volk in hun studentenjaren zóó slap van over-tuiging zijn, dat elke aanraking met andersden-kenden hun overtuiging in gevaar brengen zal. Dan zou men gaan vreezen voor de kracht en voor de toekomst van onze beginselen. Nu heb ik hierbij nog buiten beschouwing gelaten, hoeveel goeden invloed onze studenten in de N. C. S. V. kunnen oefenen. Onze Gereformeerde studenten hebben m.i. de N. C. S. V. noodig, maar de N. C. S. V. heeft evenzeer onze studenten noodig. Het Gere-formeerd element, de Gereformeerde invloed, kan voor de N. C. S. V. tot rijken zegen zijn. In het zooeven verschenen Jaarboekje der N. C. S. V. voor 1921 zegt het jaarverslag: „Dat het door de N. C. S. V. ten zeerste betreurd zou worden, wan-neer onverhoopt het gereformeerde element eens vrijwel geheel uit haar mocht verdwijnen, behoef ik zeker niet te zeggen. Reeds sinds jaren neemt het een zeer gewaardeerde plaats in in allerlei arbeid der N. C. S. V. en wanneer wij het er in het verleden eens uit wegdenken, dan zou de ont-wikkeling der N. C. S. V. in menig opzicht toch wel anders geweest zijn. Indien de Gereformeer-den zich en masse onttrokken, dan zou vermoe-delijk in de toekomst de ontwikkeling der N. C. S. V. ook wel anders worden, maar de verant-woordelijkheid daarvoor treft dan niet ons, maar hen die zich onttrekken. Van Gereformeerde zijde kan men zoo vaak hooren over de verantwoordelijkheid die men draagt doordat men meedoet, maar er is evenzeer een verantwoordelijkheid, die men heeft voor de gevolgen zijner onthouding."

In de N. C. S. V. heeft de zendingsgedachte altijd sterk geleefd. Van de vijf zendingsavonden, die ik als student heb bijgewoond, waren er drie be-legd door de N. C. S. V. Ook mijn zendingsliefde heeft aan de N. C. S. V. iets te danken.

Bij al het verschil van gevoelen onder ons kun-nen wij ons wellicht vereenigen in de uitspraak der Synode, dat wij waardeeren het goede door de N. C. S. V. bedoeld en gewerkt; en in den wensch op haar zilveren feest, dat zij ook verder veel goeds bedoelen en werken, ja door Gods ge-nade niets anders dan goeds bedoelen en werken mag.

H. A. VAN ANDEL.

LITERATUUR EN KUNST.

Moderne letterkunde en Christelijke opvoeding.

XVII.

Opvoedkundige plicht.

Laat ons nu verstandig zijn, en het enorm mooi-lijke en ingewikkelde vraagstuk van de verhouding van „christendom en kunst" niet maar zoo „gele-gentlich" zoeken op te lossen, naar onze persoon-lijke gesteldheid tegenover de kunst. Het is buitengewoon (of misschien moet ik zeggen: ge-woon) dom en onnoozel tegen de kunst te fulmi-neeren, omdat men zelf zoo ongeveer het gevoels-vermogen ten opzichte van de schoonheidsopen-baring mist. Dit persoonlijk gemis, dat door het aangeboren egoïsme leidt tot antipathie (want de

mensch haat gaarne hetgeen hij onmachtig is te waardeeren, omdat het zijn armoede onidekt), mag toch zeker niet de maatstaf zijn, waarnaar men het probleem der kunstbeschouwing oordeelt.

Iets anders staat de kwestie, waarop wij in het vorig artikel even doelden, namelijk, dat sommigen de kunst negeeren uit vromen angst voor de beloof-verende macht die van haar uitgaat op de ont-vankelijke ziel. Hier is dus niet bots on gevoelig-heid, maar veeleer een onevenwichtige fijngevoel-ligheid de oorzaak, dat men een bord: verboden toegang, spijkt op den tempel van de kunst.

De zaak is gewichtig genoeg er ook in onze beschouwingen een ernstig woordje aan te wijden, vooral omdat in den laatste tijd door enkele „voorgangers" van deze persoonlijke verhouding een soort stelsel wordt gemaakt.

Naar ik meen is Seerp Anema de eerste geweest, die den staf brak over de moderne letterkunde, omdat hij ze onverenigbaar achtte met een har-telijk christendom. Van hem is immers het radi-cale vonnis: ik snijd, tusschen mij en die kunst, (n.l. van de Tachtigers), het tafellaken door.

Geerten Gossaert, de veelbelovende kunstenaar, door Carel Scharren een tweede Bilderdijk geprezen, trok zich op ongeveer dezelfde gronden uit „de kunst" terug, en borg zijn harp achter slot en grendel. Ja, bij hem ging de antithese nog verder: de ziel kan geen twee heeren dienen, zij kan niet Christus dienen en de kunst!

In „Den Gulden Winckel" (jaargang 1918) is over deze zeker opzienbarende retraits een belang-wekkende gedachtenwisseling gevoerd, en o.a. door A. Dorst de algemeene verhouding van christen-dom en kunst besproken op een wijze, die noch voor de hedendaagsche kunst, noch voor het hui-dig christendom, bepaald vleidend is te noemen.

Zijn oordeel komt hierop neer.

Het moet geen verwondering wekken, wan-neer ernstige menschen breken met de kunst, daar juist de oppervlakkigen, die in hun christendom geen waarachtig zielevoedsel von-den, in kunst-gedoe bevrediging zoeken. Ietwat zuur zegt hij: „De nieuwe voorstelling van de verbondsidea maakt al die jongelui „ge-loovigen" desnoods tegen wil en dank, omdat zij „het zaad der kerk" zijn. Zij worden in schijn verrijkt met geestelijke goederen, die zij niet be-zitten, en die hen dus voor geestelijke armoede niet vrijwaren kunnen. Geen wonder, dat zij het ledige hunner ziel, dat niet vervuld kan worden met de ideale goederen des Evangelies, welke zij zich niet waarlijk meer toeëigenen kunnen, grijpen naar het-geen wel in hun bereik ligt, en waar zij inderdaad behoefte aan hebben."

De kunst wordt dus volgens Dorst een soort surrogaat voor het christendom, zoodra dit chris-tendom onttaart is in dogmatisme en dorre recht-zinnigheid.

Ik geloof, dat hij hier een waarheid openidekt, die paedagogische betekenis heeft tot zelf-ontdek-king.

Laten de „jongeren" luisteren en zich schamen als het van hen waar is, dat een muze de plaats inneemt van hun God.

Maar de lezer voelt, dat wat de heer Dorst hier zegt van de absorbeerende kracht der kunst ten opzichte van godsdienst-leege zielen, nog niets be-slist over de algemeene verhouding van christen-dom en kunst.

Menschen, ook „gereformeerde" menschen, voor wie het christendom geen innerlijk-geestelijke waar-de heeft, zijn er velen, en het is natuurlijk dat hun naar „vervulling" smachtende zielen zich uitstrekken naar iets anders dan naar den „verborgen God", maar dat andere is niet alleen de kunst, het is zeer zelden de kunst, omdat de meesten den artis-tieken adel missen. Wie den vrede van het chris-tendom mist, zoekt veeleer de verdooving van zijn zielepijn in ontspanning (ook in de literatuur), in de sport, in den arbeid, misschien in den arbeid (vooral wanneer het winstbejag in het spel komt) het meest, maar zal iemand uit dit feit een veroor-deelende conclusie mogen trekken ten opzichte van de verhouding dezer dingen tot het christendom?

Men gevoelt, dat het accidenteele, het abnormale, niet de wet mag stellen aan het beginsel. Om het in den gewonen term te zeggen: het misbruik heft het gebruik niet op.

Ik vrees, dat de genoemde kunstenaars zich op een ascetischen weg bewegen, waar zij onrecht doen zoowel aan de kunst als aan het christendom.

De heer Dorst zegt immers: „Het wezen van het „apostolisch christendom" is, dat de mensch een arme zondaar is voor God, bevend om zijn zonde. Wanneer die gedachte den mensch werke-lijk aangrijpt, en beheerscht, dan verliest de kunst op eenmaal al haar waarde, en is er in de ziel alleen behoefte aan redding en verlossing." Het oude woord: waar uw schat is, daar zal uw hart zijn, heeft nog niet geheel zijn betekenis verloren."

Wel geeft Dorst toe, dat christendom en kunst niet vijandig tegenover elkander staan, maar hij laat volgen: „De visch leeft in het water, de vogel in de lucht. De ziel, die werkelijk ademt in de gemeenschap met Jezus Christus, als haar Hei-land en Verlosser, laat alle kunst ledig en koud."

Dus toch een antithese! Ja, laat ons dit nuchter en consequent indenken.

Indien deze levensbeschouwing waar is, behoeven wij geen woord meer aan het vraagstuk van „mo-derne letterkunde en christelijke opvoeding" te ver-spillen. Dan is de eisch: absolute onthouding, to-tale scheiding, — en met dien eisch is de groote zaak ten finale beslist.

Maar zóó negatief lost de christen de zware cultuurproblemen, die zijn eeuw hem stelt, niet op. Wie zoo spreekt lost eigenlijk heelmaal niets op, maar hakt het vraagstuk dood.

De grove fout, die de genoemde kunstbroeders (ernstig doelend) begaan, is deze, dat zij, gelijk we reeds boven typeerden, het vraagsink naar per-sonlijke gesteldheid beslissen.

Nu heeft de persoonlijke „ligging" zeker een niet te verwaarloozen betekenis. Laten wij het ons voor gezegd houden, wanneer zulke mannen, die in de kunst en het christendom hebben dóór-voeld, verklaren, dat naar hun „bevinding" bei-de onverenigbaar zijn.

De verstandige opvoeder moet gewoonlijk met waarschuwen beginnen. De vreeze kan een goede raadgeefster zijn, speciaal op het moerassige veld der kunst. Ook wij willen vooropstellen, dat het huwelijk tusschen christendom en kunst in vele gevallen een „gemengd huwelijk" is, waarbij het christendom wordt „de lijdende partij". Wij willen nog verder gaan en op de geschiedenis van het christendom wijzen ten voorbeeld, dat, waar het christendom kwijn te staan tegenover de cultuur, of ook waar ze haar eigen cultuur uit eigen levens-bron schiep, veelal de religie door de „wereld" overwoekerd en het kind van de rekening werd. Ook in ons land is de calvinistische cultuur van de 17de en 18de eeuw aan den bloei van het mystieke leven niet bevorderlijk geweest. En het staat te bezien, of het christendom in deze eeuw bij machte zal zijn, eenzijdigs het hoofd te bieden aan de onvergelykelijke, vooral op het gebied der letterkunde, in ongekende schoonheid pralende, cul-tuur, die de buitenchristelijke wereld schiep, en anderzijds zelve kracht heeft aan een eigene, Gode-behaaglijke, cultuur het leven te schenken, waar-mede het in zijn kring zelfgenoegzaam kan zijn.

Ronduit en van harte gesproken, indien wij de keuze hadden tusschen een kunstarm christen-dom, maar dan innerlijk sterk en zalig door het verborgen leven met God, en een in vormenschoonheid prijkend christendom, dat de vroomheid in gevaar brengt, we zouden zonder aarzelen zeggen: Laat ons het christendom kiezen „zonder gedaante en heerlijkheid", het sobere christendom van de heiligen der eerste dagen.

Maar... idealistische broeder, gij hebt de keuze niet.

De gloriëdagen van de kerk achter gesloten deuren en in de diepe catacomben keeren niet terug.

God stelt u „in het leven", en dat niet alleen met de negatieve taak uw arme ziel „onbesmet te bewa-ren van de wereld", maar met den positieven plicht de wereld te overwinnen met het evangelie en het leven door uw arbeid te heiligen tot Gods eer.

Principieel gesproken is de kwestie van de verhouding van christendom en kunst voor hem, die in de gereformeerde wereldbeschouwing leeft, in het geheel geen probleem.

Voor den gereformeerden christen, die de eerste bede van het Onze Vader verklaart als een bede om God te kennen en te roemen in al zijn wer-ken, waarin zijne deugden klaarkijk schijnen; die de verlossing beschouwt als een herschepping van de natuur, en de bekeering als een opstanding van den mensch Gods, geroepen tot alle werk Gods volmaaktelijk te zijn toegerust; — voor dien christen is onthouding tegenover de kunst, en an-dere dingen in het natuurlijk leven, die wellicht nog veel gevaarlijker zijn voor zijn vroomheid dan de kunst, namelijk handel, vakorganisatie, weten-schap, — niet anders als onverschoonbare wereld-vlucht.

En trouwens, al zouft gij willen vluchten voor de hedendaagsche cultuur, en bijzonderlijk voor de moderne letterkunde, die buiten de christelijke sfeer is opgebloeid, ge zijt met uw ascetisch profetisme reeds telaar, omdat de nieuwe kunst, gelijk we in onze vorige artikelen breedvoerig hebben aange-toond, ten deele reeds bezit nam van uw „erf", en door haar praestaties, zult ge niet al uw ter-rein verliezen, u tot een eigen christelijke kunst verplicht.

B. W.

PERS-SCHOUW.

Anthroposofische opvoeding.

Dr. Steiner is dan zijn rondreis door ons land begonnen. Te Amsterdam en te Hilversum „las" hij voor een vrij talrijk publiek. Hij heeft een reeks wijsgeerige en een reeks opvoedkundige lezingen. Bij sommige geeft hij ook vertooningen van euryth-mische bewegingskunst, waartoe ook de dans be-hoort. Die vertooningen schijnen echter bij het Hollandsche publiek niet in den smaak te vallen. Natuurlijk bejveren de bladen zich hun lezers in te wijden in de denkbeelden van dezen „merk-waardigen man". Een echt kort orienteerend arti-kel lazen we nog niet. Gaven we de vorige week uit de „Hervorming" een overzicht over zijn leven